

Тема 1. Сутність та завдання сертифікації

Тема 1. Транспортні послуги. Терміни та визначення. Якість транспортних послуг, її характеристики.

В наш час сертифікація стала одним із важливих механізмів управління якістю, який дає можливість об'єктивно оцінити продукцію, надати споживачу підтвердження її безпеки, забезпечити контроль за відповідністю продукції вимогам екологічної чистоти, а також підвищити її конкурентоздатність.

Сертифікація – це процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Третя сторона – особа або орган, які визнані незалежними від сторін, що беруть участь у розгляді певного питання.

Дія третьої сторони, яка доводить, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу називається сертифікацією відповідності. Сертифікація - це гарантія, що виріб або товар відповідає відповідним вимогам і має задану якість. Сертифікація на відповідність є дія, яка проводиться з метою підтвердження через сертифікат відповідності або знак відповідності, що виріб чи послуга відповідають певним стандартам або технічним умовам.

Відповідність – додержання всіх встановлених вимог до продукції, процесів, послуг.

Сертифікат відповідності – документ, виданий у відповідності до правил системи сертифікації, який вказує, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Знак відповідності - захищений у встановленому порядку знак, який використовується або виданий у відповідності з правилами системи сертифікації і який вказує на те, що забезпечується якість згідно нормативних документів чи І стандартів.

Тобто сертифікація - це гарантія споживачеві в тому, що виріб відповідає певним вимогам та володіє заданою якістю.

Тема 2. Законодавча база сертифікації. Сутність та завдання сертифікації.

Форми сертифікації багатогранні, тому вони є предметом спеціального вивчення з метою створення реальних шляхів з гармонізації систем сертифікації і розвитку міжнародного співробітництва в даній галузі.

Предмет сертифікації - якість продукції, процесу, послуги і систем якості.

Об'єкт сертифікації - продукція, процес, послуга, система, організація, підприємство, лабораторія.

Мета сертифікації: підтвердження показників характеристик та властивостей продукції, процесів, послуг на підставі випробувань; підтвердження відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Завдання сертифікації: контроль і технічний нагляд за виробництвом сертифікованої продукції; експертиза нормативних документів на сертифіковану продукцію; атестація і акредитація органів з сертифікації продукції, систем якості; визнання зарубіжних сертифікацій.

Значення сертифікації: сертифікація є найважливішим механізмом управління якістю; сертифікація забезпечує відповідність продукції вимогам екологічної чистоти; сертифікація гарантує безпеку виробництва продукції для людини і навколишнього середовища; сертифікація сприяє підвищенню конкурентноздатності продукції.

Однак слід знати, що сертифікація потребує досить великих витрат на виконання робіт.

Система стандартів з сертифікації:

ДСТУ 2296-93. Національний знак відповідності. Форма, розміри, технічні вимоги та правила застосування.

ДСТУ 2462-94. Сертифікація. Основні поняття. Терміни та визначення.

ДСТУ 3410-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення.

ДСТУ 3411:2004. Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації.

ДСТУ 3413-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок проведення сертифікації продукції.

ДСТУ 3414-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Атестація виробництва. Порядок здійснення.

ДСТУ 3415-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Реєстр Системи.

ДСТУ 3417-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Процедура визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується.

ДСТУ 3419-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Сертифікація систем якості. Порядок проведення.

ДСТУ 3420-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації.

ДСТУ 3498-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Бланки документів. Форма та опис.

ДСТУ БК 45011-98. Загальні вимоги до органів, які здійснюють сертифікацію.

ЕИ 45012. Загальні вимоги до органів з сертифікації систем якості.

ЕИ 45013. Загальні вимоги до органів з сертифікації, що проводять атестацію персоналу.

ЕИ 45014. Загальні вимоги до заяви постачальника про відповідність.

Розгляд основних стандартів проводиться за змістом розкриття теми.

Основні положення і порядок проведення сертифікації згідно із ДСТУ 3410, ДСТУ 3413, ДСТУ 3415, ДСТУ 3498. *Зміст стандартів:* ДСТУ 3410 розглядає основні положення з сертифікації, стандарт ДСТУ 3413 - порядок

проведення сертифікації, стандарт ДСТУ 3415 - реєстр системи сертифікації, ДСТУ 3416- порядок реєстрації добровільної сертифікації, ДСТУ 3498- бланки документів системи сертифікації, їх форма та опис.

Загальні вимоги до органів з сертифікації продукції та з сертифікації систем якості згідно із ДСТУ 3411, ДСТУ 3414, ДСТУ 3417, ДСТУ 3420, ДСТУ БК 45011, БК 45012, БК 45013. *Зміст стандартів:* стандарт ДСТУ 3411 розглядає вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації; стандарт ДСТУ 3414 - порядок здійснення атестації виробництва; стандарт ДСТУ 3417 - процедуру визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується; стандарт ДСТУ 3420, *ЕИ45012* - вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації; стандарт ДСТУ БК 45011 - загальні вимоги до органів, які здійснюють сертифікацію; стандарт *ЕИ 45013* - загальні вимоги до органів з сертифікації, що проводять атестацію персоналу.

Національний знак відповідності. *Форма, розміри, технічні вимоги та правила застосування* згідно із ДСТУ 2296, *ЕИ 45014*. Стандарти розглядають галузь застосування, форму, розміри та технічні вимоги, правила застосування; загальні вимоги до заяви постачальника про відповідність. *Зміст стандарту:* галузь застосування - стандарт установлює форму, розміри та технічні вимоги до національного знаку відповідності, а також правила його застосування при сертифікації продукції, процесів, послуг у Системі сертифікації УкрСЕПРО. Знак відповідності призначений для позначення сертифікованої продукції з метою інформування споживачів про те, що продукцію сертифіковано згідно з правилами Системи. Форма, розміри та технічні вимоги - встановлено два зображення знаку відповідності: - для продукції, яка відповідає обов'язковим вимогам нормативних документів та вимогам, що передбачені чинними законодавчими актами України, за якими встановлено обов'язкову сертифікацію - Рис.3.1.1; - для продукції, яка відповідає усім вимогам нормативних документів, що поширюються на дану продукцію – Рис. 3.1.2.

Рис.3.1.1

Рис.3.1.2

Знак відповідності, який зображено на рисунку Рис.3.1.2, застосовується також для позначення продукції, яка не підлягає обов'язковій сертифікації, проте сертифікована з ініціативи виробника (виконавця), продавця (постачальника) чи споживача продукції (добровільна сертифікація).

Основні поняття з сертифікації наведені в ДСТУ 2462, а саме:

Добровільна сертифікація - сертифікація, яка проводиться на добровільній основі за ініціативою виробника (виконавця), продавця або споживача продукції.

Заява про відповідність - заява постачальника під його повну відповідальність про те, що продукція, процес, послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Ліцензія (в галузі сертифікації) - документ, виданий згідно з правилами Системи сертифікації, за допомогою якого орган з сертифікації надає особі або органу право застосовувати сертифікати або знаки відповідності для своєї продукції, процесів чи послуг згідно з правилами відповідної системи сертифікації.

Обов'язкова сертифікація - підтвердження уповноваженим на те органом відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Орган з сертифікації - орган, що проводить сертифікацію відповідності.

Посвідчення відповідності - дія випробувальної лабораторії третьої сторони, яка доводить, що конкретний випробуваний зразок відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Сертифікація відповідності - дія третьої сторони, яка доводить, що забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Система сертифікації - система, яка має власні правила, процедури і управління для проведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівні.

Схема сертифікації - склад і послідовність дій третьої сторони при проведенні сертифікації відповідності.

Тема 3. Види, органи і функції системи сертифікації послуг на транспорті.

В загальному вигляді сертифікацію розділяють на самосертифікацію (заявника про відповідність) і сертифікацію третьою стороною. Зміст самосертифікації у тому, що виробник сам виконує всі функції і засвідчує такі дії спеціальним документом або знаком сертифікації. При таких діях споживач повинен бути забезпечений інформацією про методи випробувань на підприємстві. Сертифікація третьою стороною здійснюється системою органів, які не стосуються виробника, ні споживача продукції. Це офіційні центри (лабораторії), контролюючі органи і національні організації зі стандартизації, метрології та сертифікації.

Види сертифікації. Сертифікація буває обов'язковою і добровільною.

◆ *Обов'язкова сертифікація* в Україні, як і в зарубіжних країнах, насамперед розповсюджується на споживчі товари і підтверджує їх безпеку та екологічність. Продукція, що належить обов'язковій сертифікації, включається в офіційний перелік, який є важливим документом для всіх зацікавлених в сертифікації:

- споживачі розглядають перелік як джерело інформації про гарантію своїх прав на придбання безпечних товарів, на вибір їх серед аналогів, що є у

продажу;

- торгові організації отримують можливість обґрунтованого вибору при розміщенні замовлень;
- виробники, орієнтуючись на перелік, можуть своєчасно підготуватись до проведення сертифікації на своєму підприємстві;
- митні органи отримують відомості про об'єкти обов'язкового контролю при ввозі товарів на територію України;
- сертифікаційні органи разом з номенклатурою товарів отримують можливість своєчасного забезпечення свого фонду нормативними документами необхідних стандартів;
- контролюючі органи можуть підготуватись до інспекційного контролю сертифікованої продукції, скласти плани та графіки робіт;
- технічні комітети з стандартизації, завдяки цій інформації, визначають об'єкти для стандартизації методів випробувань і встановлення обов'язкових для сертифікації вимог на конкретні види продукції.

На основі Закону *"Про захист прав споживачів"* Держстандарт України, як національний орган з сертифікації споживчих товарів, встановив номенклатуру товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації і включив у неї більш 70 видів продукції і деякі види послуг. Серед них: сільськогосподарська і харчова продукція, товари побутової хімії, вироби текстильної і легкої промисловості, електропобутові прилади і радіоелектронна апаратура, медична техніка і прилади, автотранспортні засоби, спортивна і мисливська зброя, побутові нагрівальні прилади, побутова техніка. Перелік розповсюджується і на продукцію, що імпортується, про що проінформовані відповідними каналами офіційні органи зарубіжних країн.

- *Добровільна сертифікація* проводиться на відповідність тим нормативним документам, котрі пропонує замовник. Це може бути і стандарт будь-якої зарубіжної країни, що дуже важливо для вітчизняних підприємств-експортерів. Інше направлення сприяє розвитку експорту - допомога експортерам у підготовці продукції до сертифікації за кордоном. Уже вироблена певна процедура. Вся робота, що необхідна в процедурі сертифікації, крім заключного етапу, здійснюється силами системи, а на кінцевий етап запрошується представник зарубіжної сертифікаційної фірми, яка й видає сертифікат, поки більш такий, що призначається покупцям, ніж сертифікат України. Таку практику вважають корисною як у плані зниження затрат, що були необхідні при повному об'ємі сертифікації за кордоном, так і в плані набуття довіри закордонних партнерів і вигідних умов для замовника.

Друга область сертифікації - системи забезпечення якості на підприємствах, підтвердження відповідності товару, що бере участь у торгах, вимогам нормативного документа, що пропонується замовником. Сертифікації в цій системі належать: нафта, вугілля, лісоматеріали, папір, картон, будівельні матеріали, зернові культури, м'ясо, м'ясопродукти. Процедура сертифікації включає випробування зразків товару, атестацію виробництва і персоналу, сертифікацію систем забезпечення якості.

Крім сертифікації товарів і систем пропонуються інші послуги:

забезпечення учасників торгів інформацією про якість товарів, про вимоги стандартів до них і форми сертифікатів, консультації продавців та брокерів з ефективного використання сертифікації, організації випробувань продукції.

Значення добровільної сертифікації обумовлено її широкими можливостями по підтвердженню відповідності тим вимогам, котрі цікавлять споживача і заявлені замовником сертифікації. Добровільна сертифікація не тільки задовольняє потребу внутрішнього ринку, але й використовується для продукції, що експортується, або перспективної для експорту. В таких випадках добровільна сертифікація в рамках контракту купівлі - продажу набуває обов'язковий характер.

Системи добровільної сертифікації створені за ініціативою різних асоціацій, союзів, акціонерних товариств та інших юридичних осіб, яким законом не заборонено займатися цією діяльністю.

Тема 4. Учасники обов'язкової сертифікації та їх функції.

Органи і системи сертифікації. Система сертифікації - система, яка виробила власні правила процедури і управління для приведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівнях. Орган з сертифікації - орган, що проводить сертифікацію відповідності: Держстандарт - національний орган; науково-технічна комісія; органи з сертифікації продукції; органи з сертифікації систем якості; випробувальні лабораторії; експерти-аудитори; науково-методичний та інформаційний центри; територіальні центри стандартизації.

Вимоги до органів з сертифікації та порядок їх акредитації регламентуються *ДСТУ 3411:2004, ДСТУ 3420-96*. Згідно цих документів органи з сертифікації створюються на базі державних організацій, що мають статус юридичної особи та можуть бути визнані третьою стороною. Діяльність органу з сертифікації здійснюється під керівництвом Національного органу сертифікації на підставі укладеної з ним ліцензійної угоди. Орган з сертифікації може бути акредитований в системі.

Організаційна структура органу з сертифікації - в загальному випадку її утворюють: керівник, рада, виконавчі групи. До складу органів з сертифікації може входити акредитована випробувальна лабораторія (центр).

Всі системи сертифікації базуються на різного виду стандартах та технічних умовах. Тому брати участь в таких роботах, як правило, можуть великі фірми. Наприклад, сертифікація та розробка стандартів у галузі обчислювальної техніки з участю ІВМ, яка відстоює свої інтереси в національному, так і на міжнародних рівнях.

Відомо, що при виробництві товарів досягнути відповідності всім стандартам, практично неможливо і досить дорого. Тому, саме система сертифікації може забезпечити оптимальну гарантію того, що продукція відповідає найкращим показникам.

Функції органу сертифікації. Органи сертифікації виконують такі функції для заявників:

- ♦ приймають та розглядають заявки на сертифікацію продукції(системи якості), готують рішення щодо них та взаємодіють з заявниками під час проведення сертифікації;
- ♦ оформляють та видають сертифікати відповідності, атестати виробництва;
- ♦ готують рішення щодо визнання зарубіжних сертифікатів та доводять прийняті рішення до заявників;
- ♦ проводять або організують проведення технічного нагляду за виробництвом та випробуваннями сертифікованої продукції (систем якості);
- ♦ готують рішення про скасування або припинення дії виданих сертифікатів відповідності та інформацію про прийняті органом рішення Національному органу з сертифікації, територіальному центру Держстандарту України і заявнику;
- ♦ проводять експертизу нормативних документів на продукцію, що сертифікується, та змін до них;
- ♦ проводять експертизу претензій та рекламаций від споживачів на продукцію, що сертифікована цим органом;
- ♦ інформують виробників та постачальників сертифікованої продукції про заплановані зміни нормативних документів на цю продукцію;
- ♦ здійснюють нагляд за проведенням випробувань продукції, що сертифікується, з метою забезпечення об'єктивності та достовірності результатів випробувань;
- ♦ здійснюють технічний нагляд за атестованим виробництвом; ведуть реєстр сертифікованої продукції (систем якості);
- приймають до розгляду апеляції з питань сертифікації продукції (систем якості) в галузі акредитації органу.

Тема 5. Призначення і відмінні риси добровільної сертифікації.

Орган з сертифікації продукції має право проводити випробування сертифікованої продукції з метою технічного нагляду у випробувальній лабораторії, а також застосовувати й інші правила щодо вибору схеми (модуля) сертифікації, залежно від специфіки продукції та особливостей її виробництва.

Одиницею продукції вважається один штучний виріб; партія продукції, що супроводжується одним сертифікатом відповідності або одним супроводжувальним документом, в якому є посилання на сертифікат відповідності; партія продукції, що виготовлена з однієї й тієї ж партії вихідної сировини, матеріалів тощо.

Сертифікація передбачає такі основні етапи: атестація виробництва продукції; сертифікація системи якості виробництва продукції; випробування продукції з метою сертифікації; технічний нагляд за виробництвом продукції.

Сертифікація регламентується ДСТУ 3413 і проводиться за однією із шести схем (модулів), які наведені в табл. 3.1.1.

Правила сертифікації продукції. При виборі схеми сертифікації рекомендується керуватися такими правилами:

- сертифікат на одиничний виріб видається на підставі позитивних результатів випробувань цього виробу, що проведені у випробувальній лабораторії;
- розмір партії (штук, кг, м, кв. м., тощо) наводиться заявником у заявці на сертифікацію;
- коли заявка подається на партію продукції (виробів), що планується до виготовлення, орган з сертифікації разом з заявником вирішують питання про економічну доцільність атестації виробництва цієї продукції;
 - ліцензія на право застосування сертифіката відповідності щодо продукції (виробів), яка виготовляється виробником серійно протягом встановленого ліцензійного строку, надається органом з сертифікації на підставі позитивних результатів первісних випробувань в акредитованій лабораторії зразків продукції, що відбираються з виробництва або зторгівлі у кількості, в стоки і порядку, які встановлені органом;

Порядок проведення робіт з сертифікації продукції регламентується нормативним документом *ДСТУ 3413* і в загальному випадку містить: подання та розгляд заявки на сертифікацію продукції; прийняття рішення за заявкою з зазначенням схеми (модуля) сертифікації; атестацію виробництва продукції, що сертифікується, або сертифікацію системи якості, якщо це передбачено схемою сертифікації; відбирання, ідентифікацію зразків продукції та їх випробування; аналіз одержаних результатів та прийняття рішення про можливість видачі сертифікату відповідності та надання ліцензій; видачу сертифікату відповідності, надання ліцензій та занесення сертифікованої продукції до Реєстру Системи; визнання сертифікату відповідності, що виданий закордонним або міжнародним органом; технічний нагляд за сертифікованою продукцією під час її виробництва; інформацію про результати робіт з сертифікації.

Подання та розгляд заявки. Для проведення сертифікації продукції заявник (включно іноземний) подає до акредитованого органу з сертифікації продукції заявку відповідної форми, яка повинна бути розглянута, і не пізніше одного місяця після її подання заявник повинен одержати рішення, яке містить основні умови сертифікації. Копії рішення направляються до органу з сертифікації систем якості (в разі необхідності), до випробувальної лабораторії, що буде проводити випробування; до територіального центру Держстандарту за місцем розташування заявника. Якщо є декілька акредитованих органів з сертифікації конкретного виду продукції, що діють в різних регіонах, заявник має право подати заявку до будь-якого з них.

Видача сертифіката відповідності. При наявності протоколів з позитивними результатами випробувань, сертифіката на системи якості або атестату виробництва, залежно від прийнятої схеми (модуля) сертифікації, орган з сертифікації продукції оформляє сертифікат відповідності, реєструє його в Реєстрі Системи та видає заявнику, який після цього має право маркувати продукцію, тару, упаковку, супровідну документацію та рекламні

матеріали знаком відповідності. Строк дії сертифіката на продукцію, яка випускається підприємством серійно протягом строку, що встановлений ліцензійною угодою, визначає орган з сертифікації з урахуванням строку дії нормативних документів на продукцію, строку, на який сертифікована система якості або атестоване виробництво. Строк, що встановлений в ліцензії, не продовжується. Порядок надання нової ліцензії замість тієї, що втратила силу, визначає орган з сертифікації продукції в кожному конкретному випадку.

Визнання сертифіката відповідності, виданого закордонним або міжнародним органом на продукцію, що виготовлена в Україні, чи ту, що імпортується в Україну, приймає орган з сертифікації продукції, керуючись діючими нормативними документами.

Рішення про зупинку дії ліцензії або сертифіката відповідності приймається у випадку, якщо вжиттям коригуючих заходів, погоджених з органом з сертифікації продукції, підприємство може усунути виявлені невідповідності, та без проведення повторних випробувань акредитованою випробувальною лабораторією підтвердити відповідність продукції вимогам нормативних документів. В противному разі ліцензія або сертифікат скасовуються. Інформація про зупинку дії або скасування сертифіката відповідності доводиться органом з сертифікації до відома заявника та національного органу з сертифікації. Дія сертифіката відповідності припиняється з моменту виключення його з Реєстру Системи.

Тема 6. Загальні положення з сертифікації послуг автомобільного транспорту.

Взаємодії інтеграційних процесів у світовій, особливо в європейській економіці, з процесами формування нових поглядів щодо захисту прав споживачів, безпеки споживання товарів та послуг, охорони навколишнього середовища та відображення цих поглядів у резолюції Генеральної Асамблеї ООН N 39/248 від 1985 р. "Звід загальних керівних принципів ООН для захисту інтересів споживачів", в директивних та нормативних документах спеціалізованих організацій ООН, Європейського Союзу, Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (GATT), а також у національному законодавстві багатьох країн світу призвели до необхідності підтвердження відповідності продукції (або послуг) встановленим до неї вимогам стандартів або інших нормативних документів. Ефективним інструментом оцінювання якості продукції (послуг) та її відповідності стала сертифікація.

Діяльність з сертифікації, орієнтована як на національні, так і на зовнішні ринки, в багатьох країнах світу набула державного значення як важливий чинник розвитку національної економіки, виходу на світовий та регіональний економічний простір. Це особливо стосується країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються. Сертифікація отримала настільки широке розповсюдження в економічно розвинутих країнах світу, що без сертифіката, який засвідчує відповідність потенційно небезпечної продукції встановленим нормативним вимогам, неможливо торгувати нею на ринках цих країн.

Тема 7. Порядок сертифікації транспортних послуг.

Сучасне реформування технічного регулювання в Україні відбувається на підставі того, що держава залишає за собою лише функцію контролю за безпечністю товарів (робіт, послуг) і охороною навколишнього середовища. Власне організація включення цих обов'язкових вимог до технічних норм та систематичний нагляд за їхнім дотриманням і є технічним регулюванням.

Правові основи технічного регулювання закладено ГК України, Законом України «Про підтвердження відповідності», Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію», наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні» від 1 лютого 2005 р. № 28.

Головним методом, завдяки якому держава забезпечує необхідний контроль за діяльністю вантажоперевізників, є **сертифікація** та постійний нагляд за діяльністю перевізника у сфері забезпечення безпеки перевезень.

Під сертифікацією послуг із перевезень вантажів (від лат. *certus* – правильний, *fado* – роблю) розуміють дії органів із **сертифікації**, спрямовані на підтвердження того, що продукція, послуги та процеси на транспорті відповідають належному рівню безпеки та якості.

У технічному регулюванні транспортної діяльності виділяють **законодавчо регульовану та законодавчо нерегульовану сфери**.

Законодавчо регульована сфера – це сфера, в якій вимоги до продукції та умови введення її в обіг регламентуються законодавством. До цієї сфери належать відносини з перевезень вантажів залізничним та повітряним транспортом.

Законодавчо нерегульована сфера – це сфера, в якій вимоги до продукції та умови введення її в обіг не регламентуються законодавством. До неї належать перевезення вантажів водним та автомобільним транспортом.

Згідно з чинним законодавством обов'язковій сертифікації підлягає діяльність із залізничних та повітряних вантажних перевезень. Умови та порядок її проходження регламентуються Положенням про сертифікаційну діяльність на залізничному транспорті України, затвердженим наказом Міністерства транспорту України від 1 червня 1998 р. № 207 (далі – Положення) та Правилами сертифікації експлуатантів, затвердженими наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 20 вересня 2005 р. № 684 (далі – Правила).

Сертифікація послуг на залізничному та повітряному транспорті України є обов'язковою частиною процедури обґрунтування можливості здійснення суб'єктами підприємницької діяльності перевезення вантажів та обслуговування і ремонту транспортних засобів. Органом із сертифікації перевезень повітряним транспортом є Державіаслужба України.

Сертифікація продукції, послуг та процесів на залізничному транспорті

здійснюється виключно органами із сертифікації продукції, які створені спільним наказом Міністерства транспорту та Держстандарту України та акредитовані в Системі УкрСЕПРО, а саме:

— Дніпропетровським органом із сертифікації залізничного транспорту (ДОСЗТ);

— Харківським органом із сертифікації залізничного транспорту (ХарОСЗТ);

— Харківським органом із сертифікації автоматизованих та автоматичних систем управління та умов процесу перевезень на залізничному транспорті (АСУ УПП ЗТ).

Розподіл повноважень між цими органами представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

**Розподіл повноважень між органами
з сертифікації перевезень залізничним транспортом**

досзт	ХарОСЗТ	АСУ УПП ЗТ
Здійснює сертифікацію: – електровозів та їхнього обладнання, комплектуючих, запчастин; – немоторного рухомого складу електропоїздів та їхнього обладнання, комплектуючих, запчастин; – вагонів пасажирських та вантажних, їхнього обладнання, комплектуючих, запчастин; – спеціалізованого рухомого складу та його обладнання, комплектуючих, запчастин; – контейнерів залізниць та їхнього обладнання, комплектуючих, запчастин; – елементів залізничної колії та енергопостачання залізниць	Здійснює сертифікацію: – тепловозів магістральних, маневрових, промислових (вивізних), тепловозів вузької колії; – дизель-поїздів, електропоїздів; – автодрезин, автотрис, мотодрезин та причепів до них; – автотрис та мотодрезин вузької колії; – обладнання гальмового рухомого складу залізниць, пристроїв керування, виконавчих, повітрязабезпечення, арматури; – вузлів, елементів матеріалів рухомого складу та колії, споруд залізниць: секцій рухомого складу, кузовів, возиків, охолоджувальних пристроїв, редукторів, муфт, валопроводів, колісних осей та центрів, вентиляторів, пружин, теплообмінників, повітряних фільтрів, електрообладнання, протипожежних систем, змащувань; обладнання, пристроїв та інструментів для ремонту рухомого складу, колії і споруд залізниць	Здійснює сертифікацію: – автоматизованих систем управління для залізничного транспорту, їхніх складових, комплектуючих та запчастин; – автоматичних систем управління для залізничного транспорту, їхніх складових, комплектуючих та запчастин; – умов процесу перевезень на залізничному транспорті; – послуг для потреб залізничного транспорту

Під час проведення сертифікації на транспорті встановлений такий розподіл відповідальності:

— виробники продукції, виконавці послуг або процесів на залізничному транспорті несуть відповідальність за їхню невідповідність вимогам нормативних документів та за невідповідність застосування сертифікатів і знаків відповідності чинному законодавству;

— продавці продукції та організації, які надають послуги і здійснюють процеси на залізничному транспорті, несуть відповідальність за відсутність сертифіката або знака відповідності, що є порушенням правил Системи УкрСЕПРО, на реалізовану продукцію, послуги або процеси, якщо вони підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до чинного законодавства;

— випробувальні лабораторії (центри) несуть відповідальність за недостовірність та необ'єктивність результатів сертифікаційних випробувань продукції, послуг та процесів відповідно до чинного законодавства;

— органи із сертифікації несуть відповідальність за необґрунтовану чи неправомірну видачу сертифікатів відповідності, атестатів виробництв та підтвердження їхньої дії, а також за порушення правил Системи УкрСЕПРО.

Проведення сертифікації та нагляд за діяльністю повітряних перевізників (експлуатантів) здійснюється через запровадження таких систем:

- а) процедури сертифікації і видачі сертифіката;
- б) постійного нагляду за діяльністю сертифікованих експлуатантів з ужиттям відповідних заходів у разі недотримання ними встановлених вимог;
- в) регулярних експлуатаційних перевірок дотримання експлуатантами сертифікаційних вимог та наданих експлуатантом відомостей, що містяться в заявці на одержання сертифіката, фактичному стану.

Загальна процедура сертифікації повітряного перевізника досить детально регламентована Правилами та має такі етапи:

- прийняття та реєстрація заявки на отримання сертифіката;
- попереднє оцінювання заявки та долучених до неї документів;
- проведення сертифікаційної перевірки;
- видача сертифіката експлуатанта.

Прийняття та реєстрація заявки на отримання сертифіката.

Заявка на сертифікацію з повним комплектом документів, передбачених Правилами, подається на розгляд у Державіаслужбу. Всі документи повинні бути виконані державною мовою та подаватися в оригіналі або нотаріально завірених копіях на паперових та магнітних носіях.

Відсутність повного комплекту документів або несплата держзборів за сертифікацію є підставою для *залишення заявки без розгляду*.

Порушення правил щодо оформлення заявки та документів, що до неї додаються, має наслідком *відхилення (відмови) заявки*.

Після одержання заявки від майбутнього експлуатанта Державіаслужба в 10-денний термін повідомляє заявника про прийняття або відхилення заявки. У разі прийняття в повідомленні міститься інформація щодо порядку та процедури розгляду заявки, конкретної посадової особи, яка відповідатиме за координацію всіх питань сертифікації. Експлуатант та орган сертифікації узгоджують план-графік проведення сертифікаційних робіт.

У разі відхилення заявки орган сертифікації в повідомленні пояснює

причини цього відхилення. Після усунення вказаних недоліків заявка може бути подана в Державіаслужбу без сплати держзбору. Заявка, недоліки за якою не усунені протягом трьох місяців з дня надання зауважень, анулюється, кошти зі сплати державних зборів експлуатанту не повертаються. В такому разі заявник може повторно подати заявку на загальних підставах.

Попереднє оцінювання заявки та долучених до неї документів. Державіаслужба під час попереднього оцінювання заявки експлуатанта з'ясовує, чи має заявник:

а) **фінансово-економічні ресурси**, які забезпечують його спроможність підтримувати належний рівень безпеки авіації. Для перевірки наявності таких ресурсів їй надається бізнес-план заявника на найближчі два роки (копії договорів про фінансово-комерційне співробітництво тощо);

б) **відповідні матеріально-технічні та кадрові ресурси** (підрозділи, персонал, обладнання, споруди, документацію, засоби зв'язку). Для цього здійснюється попереднє оцінювання Програми з підготовки персоналу (підвищення кваліфікації і тренування льотного, інженерно-технічного та іншого складу тощо), Керівництва з виконання польотів, Програми із забезпечення безпеки польотів та запобігання авіаційним подіям, а також Керівництва з регулювання технічного обслуговування. Разом з цими документами майбутній експлуатант повинен пройти попереднє обговорення запропонованої експлуатантом системи інспектування (контролю) льотної експлуатації, технічного стану перевізного засобу, а також стану ефективності служб, що забезпечують польоти;

в) **сертифіковані перевізні засоби**.

Термін, встановлений для цього етапу, становить два місяці. Завершальним документом, який містить результати попереднього оцінювання, є акт попередньої оцінки, де визначається можливість проведення сертифікаційної перевірки експлуатанта.

Проведення сертифікаційної перевірки здійснюється комісією, склад якої затверджується Головою Державіаслужби. Для оцінки готовності експлуатанта до виконання заявлених авіаційних перевезень та робіт, а також підготовки сертифікаційних матеріалів до видачі сертифіката експлуатанта Державіаслужба може залучати фахівців відповідних відділів за напрямами діяльності, а також акредитованих нею осіб. Порядок здійснення сертифікаційної перевірки визначається Програмою сертифікаційної перевірки, що затверджується для кожного експлуатанта.

Перевірці підлягають усі служби, підрозділи та представництва експлуатанта в аеропортах та за кордоном. Особлива увага при цьому приділяється питанням забезпечення безпеки перевезень.

Інспектуванню льотної і наземної служб та засобів здійснюється з метою визначення відповідності професійної підготовки особового складу, наземних засобів та обладнання вимогам щодо вирішення поставлених завдань.

Під час інспектування організації з технічного обслуговування заявника необхідно упевнитися, що його виконання відповідає вимогам, які встановлені Державіаслужбою; виробничі приміщення за функціональним призначенням,

технічними характеристиками і площами відповідають технології, пожежній безпеці та чинним нормативам; обладнання за складом та технічним станом відповідає вимогам технологічних інструкцій, організована перевірка і метрологічна експертиза, а також атестація засобів вимірювання та контрольно-перевірної апаратури.

Метою інспектування представництв експлуатанта в аеропортах та за кордоном є оцінка служби експлуатанта, що пов'язана з організацією і виконанням польотів, а також оцінка наземних служб та компетентності відповідного персоналу. Для одержання повного уявлення про роботу представництв і підрозділів, а також ефективність обладнання, яке використовується, та порядок дій персоналу ці інспекційні перевірки повинні проводитися в реальних умовах – під час відправлення або прибуття перевізного засобу.

Аеродром базування повинен бути в установленому порядку допущений Державіаслужбою для заявлених експлуатантом типів повітряних суден та видів перевезень.

За результатами сертифікаційної перевірки складається відповідний акт, у якому визначаються виявлені недоліки та можливість виконання експлуатантом заявлених видів перевезень.

Експлуатант повинен усунути недоліки в установлені комісією строки або надати до Державіаслужби план-графік заходів щодо їхнього усунення. Якщо недоліки не усунені в строк більше місяця та не узгоджено план-графік заходів щодо усунення недоліків, то сертифікаційна перевірка здійснюється повторно. Після усунення недоліків, які виявлені комісією, здійснюється перевірка вжитих експлуатантом заходів, про що складається відповідний звіт.

Видача сертифіката експлуатанта. Після закінчення перевірок і оформлення всіх належних документів Голова Держ-авіаслужби за поданням комісії, що проводила перевірку, приймає рішення про видачу сертифіката експлуатанта або відмову у видачі сертифіката.

Сертифікат видається вперше на один рік з правом виконання польотів у межах України та міжнародних польотів (тільки в межах СНД). Голова Державіаслужби може прийняти рішення про дострокове надання права на виконання міжнародних польотів (за межі СНД) у разі наявності в експлуатанта відповідно підготовлених повітряних суден, екіпажів, організаційної структури та досвідченого персоналу для організації зазначених польотів і забезпечення безпеки перевезень у попередній період роботи.

Після одержання сертифіката експлуатант повинен отримати трилітерний умовний позивний ІКАО з правом тільки власного його використання для виконання міжнародних польотів згідно з процедурою, яку визначає Державіаслужба, а також оформити адресу мережі авіаційного наземного зв'язку. Отримання сертифіката дає право розпочати виконання перевезень згідно з вимогами законодавства України, правилами та обмеженнями, що є в доданих до нього спеціальних експлуатаційних положень.

Після закінчення терміну сам сертифікат експлуатант повинен повернути протягом тижня в Державіаслужбу, не чекаючи повідомлень.

Продовження терміну дії сертифіката здійснюється за заявкою експлуатанта, яку він повинен подати не менш ніж за три місяці до закінчення терміну чинності. У разі прострочення (але не більш як на один рік) подання заявки Державіаслужба не гарантує продовження строку дії сертифіката експлуатанта до строку закінчення його чинності.

Разом з заявкою експлуатант повинен подати докладний звіт про аналіз стану безпеки польотів з детальним дослідженням чинників і причин, які спричинили відхилення від норм, та інформацією щодо вжиття профілактичних заходів із запобігання аварійності, а також з використання засобів об'єктивного контролю, та про наліт годин за кожним типом повітряного судна.

Дія сертифіката експлуатанта продовжується на строк до двох років залежно від рішення, прийнятого комісією.

Порушення сертифікаційних вимог є підставою для **припинення або анулювання сертифіката**.

Голова Державіаслужби має право **припинити** дію сертифіката експлуатанта повністю чи в межах окремих частин у разі:

а) невиконання вимог чинного законодавства України, що регулює діяльність цивільної авіації;

б) невиконання польотів більше трьох місяців (крім експлуатантів, що виконують авіаційні роботи сезонного характеру);

в) виявлення порушень, які впливають на безпеку польотів;

г) виявлення порушень умов, на підставі яких видано сертифікат чи інші документи Державіаслужби;

г) несплати держзборів (експлуатант відповідно до Положення про Державний спеціалізований фонд фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 1993 р. № 819, сплачує державні збори за другий рік дії сертифіката не пізніше місяця після його початку;

д) недодержання вимог, висунутих до експлуатанта;

е) порушення норм та обмежень, які викладені в експлуатаційно-технічній документації;

є) порушення вимог з нагляду за експлуатантом та періодичності проведення інспекцій, що сталися з вини експлуатанта;

ж) надання недостовірної інформації в Державіаслужбу щодо забезпечення безпеки польотів;

з) розірвання договорів, на підставі яких видано сертифікат експлуатанта (за винятком договору про оренду).

Для відновлення дії сертифіката необхідним є проведення додаткової інспекції.

Голова Державіаслужби має право **анулювати** сертифікат експлуатанта в разі, якщо:

а) юридична особа – перевізник припинила своє існування (незалежно від причин такого припинення);

б) юридична особа відмовилася від сертифіката експлуатанта;

в) ухвалено рішення суду про визнання недійсним установчих документів і рішення про створення підприємства або є ухвала суду про забезпечення позову шляхом накладання арешту на майно перевізника;

г) у разі подання заявки на продовження терміну дії сертифіката пізніше річного строку після спливу терміну дії сертифіката;

г) дія сертифіката експлуатанта неодноразово призупинялася упродовж двох попередніх міжсертифікаційних строків.

Відновлення чинності сертифіката експлуатанта після його анулювання здійснюється на загальних засадах, встановлених для отримання сертифіката. Тобто фактично йдеться про отримання нового сертифіката.

Визнання сертифікатів інших держав, які постачають продукцію, надають послуги, здійснюється на підставі багатосторонніх та двосторонніх угод про взаємне визнання результатів робіт з сертифікації.

3.3. Регулювання цін і тарифів у галузі транспортної діяльності

Під правовим регулюванням цін та ціноутворення в спеціальній літературі розуміють встановлення цін державою шляхом прийняття правових норм або визначення певних способів формування ціни на товари (роботи, послуги).

Ціна є одним з основних інструментів здійснення державної економічної політики. За допомогою цін держава впливає на відносини обміну між суб'єктами ринку з метою забезпечення еквівалентності в процесі реалізації національного продукту, дотримання необхідної паритетності цін між галузями та видами господарської діяльності.

Глосарій

Настанови з якості – документ, в якому викладено політику в галузі якості і описано систему якості організації.

Перевірка якості (аудит) – систематичний і незалежний аналіз, який дозволяє визначити відповідність діяльності з якості і її наслідків запланованим заходам, а також ефективність від впровадження цих заходів та їх відповідність поставленій меті.

Петля якості – концептуальна модель взаємозалежних видів діяльності, що впливають на якість на різних етапах життєвого циклу продукції або послуг від визначення потреб до оцінювання.

Показник якості – кількісна характеристика однієї або кількох властивостей продукції, які складають її якість і розглядаються стосовно певних умов її створення і споживання.

Поліпшення якості – заходи, які здійснюються усюди в організації для підвищення ефективності та результативності діяльності і процесів з метою одержання користі як для організації, так і для її споживачів.

Система якості – сукупність організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для здійснення управління якістю.

Управління якістю – такі напрямки діяльності функції загального | управління, які визначають політику в галузі якості мету і відповідальність, а

також здійснюють їх за допомогою таких засобів, як планування якості, керування якістю, забезпечення якості та поліпшення якості в межах системи якості.

Якість – сукупність характеристик об'єкта, які стосуються його здатності задовольняти установлені і передбачені потреби.

Основні терміни з сертифікації

Акредитація випробувальних лабораторій – офіційне визнання того, що випробувальна лабораторія має право здійснювати конкретні випробування чи конкретні типи випробувань. Цей термін може відображати визнання технічної компетенції і об'єктивності випробувальної лабораторії або тільки її технічної компетенції.

Атестація лабораторій - перевірка випробувальної лабораторії з метою визначення її відповідності встановленим критеріям", необхідним для її акредитації.

Відповідність – додержання всіх встановлених вимог до продукції, процесів, послуг.

Добровільна сертифікація – сертифікація, яка проводиться на добровільній основі за ініціативою виробника (виконавця), продавця або споживача продукції.

Заява про відповідність – заява постачальника під його повну відповідальність про те, що продукція, процес, послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Експерт-аудитор – особа, яка атестована на право проведення одного або кількох видів робіт з сертифікації.

Інспекційний контроль – контроль за діяльністю акредитованих органів з сертифікації, випробувальних лабораторій, а також за сертифікованою продукцією і станом її виробництва.

Критерії акредитації – сукупність вимог, що використовуються органом з акредитації, яким повинна відповідати лабораторія для того, щоб бути акредитованою.

Обов'язкова сертифікація – підтвердження уповноваженим на те органом відповідності даної продукції, процесу або послуги обов'язковим вимогам стандарту.

Орган з сертифікації – орган, що проводить сертифікацію відповідності.

Атестація виробництва – офіційне підтвердження органом з сертифікації або іншим уповноваженим для цього органом наявності необхідних і достатніх умов виробництва певної продукції, що забезпечують стабільність вимог до неї, які задані в нормативних документах і контролюються при сертифікації.

Посвідчення відповідності – дія випробувальної лабораторії третьої сторони, яка доводить, що конкретний випробуваний зразок відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Сертифікація – процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Сертифікація відповідності – дія третьої сторони, яка доводить, що

забезпечується необхідна впевненість в тому, що належним чином ідентифікована продукція, процес або послуга відповідають конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Система акредитації лабораторій – система, яка має власні правила, процедури і управління для здійснення акредитації лабораторій.

Система сертифікації – система, яка має власні правила, процедури і управління для проведення сертифікації відповідності. Вона може діяти на національному, регіональному і міжнародному рівні.

Схема сертифікації – склад і послідовність дій третьої сторони при проведенні сертифікації відповідності.

Третя сторона – особа або орган, які визнані незалежними від сторін, що приймають участь у розгляді певного питання.

Угода щодо визнання – угода, оснований на прийнятті однією стороною результатів, поданих іншою стороною, які одержані шляхом використання одного або кількох функціональних елементів, що встановлені системою сертифікації. Типовими прикладами таких угод є: угода щодо випробувань, угода щодо контролю і угода щодо сертифікації. Вони можуть бути на національному, регіональному і міжнародному рівнях.

Вантаж - всі предмети з моменту прийняття для перевезень до здачі одержувачу вантажу.

Вантажне місце - умовна одиниця вантажу для приймання його для перевезення або здачі вантажоодержувачу при здійсненні навантаження або розвантаження рухомого складу.

Вантажний контейнер - одиниця транспортного обладнання багаторазового використання, призначена для перевезення та короткочасного зберігання вантажів без проміжних перевантажень, зручна для механізованого навантаження та розвантаження, завантаження та вивантаження (внутрішній об'єм дорівнює 1 куб. м і більше).

Вантажовідправник - будь-яка фізична або юридична особа, яка подає перевізнику вантаж для перевезення.

Вантажоодержувач - будь-яка фізична або юридична особа, яка здійснює приймання вантажів, оформлення товарно-транспортних документів та розвантаження транспортних засобів у встановленому порядку.

Договір про перевезення вантажів - двостороння угода між перевізником, вантажовідправником чи вантажоодержувачем, що є юридичним документом, яким регламентуються обсяг, термін та умови перевезення вантажів, права, обов'язки та відповідальність сторін щодо їх додержання.

Експедитор з перевезення вантажів - працівник, який забезпечує виконання комплексу операцій транспортно-експедиторського обслуговування під час перевезення вантажів.

Замовлення на перевезення вантажів - документ, який подає вантажовідправник перевізникові на доставляння обумовленої партії вантажів в узгоджені терміни.

Замовник - вантажовідправник або вантажоодержувач, який уклав з

перевізником договір про перевезення вантажів.

Здавання вантажу - подання вантажоодержувачу перевізником вантажу, згідно з товарно-транспортним документом, з наступним розвантаженням і оформленням документів про його передачу вантажоодержувачу.

Маркування - потрібні написи, зображення та умовні позначки, вміщені на упаковці, бирках або самому товарі, який відвантажується для належного перевезення та здачі вантажу одержувачу.

Міські перевезення - перевезення різnorodних за структурою вантажів у межах міста.

Міжміські перевезення - перевезення вантажів, що здійснюються за межі міста (населеного пункту).

Обсяг перевезень - кількість вантажу, перевезеного або заявленого вантажовідправником і прийнятого перевізником для доставки одержувачу (в тоннах).

Пакування - формування та скріплення вантажів в укрупнену вантажну одиницю, яке забезпечує при доставці у встановлених умовах їхню цілість, збереження та дозволяє механізувати вантажно-розвантажувальні та складські роботи.

Перевізник - будь-яка фізична або юридична особа, яка здійснює автомобільні перевезення вантажів на комерційній основі або за свій рахунок.

Подорожній лист - первинний документ про облік вантажних автомобільних перевезень, що всебічно характеризує роботу автомобіля і водія з моменту їх виїзду з автотранспортного підприємства і до повернення на підприємство.

Приймання вантажу - подання вантажовідправником підготовленого для відправлення вантажу та товарно-транспортних документів перевізнику з наступним навантаженням на транспортний засіб та оформлення документів про прийняття вантажу перевізником для відправлення.

Спеціалізований вантажний автомобіль - вантажний автомобіль, обладнаний засобами самонавантаження - саморозвантаження або іншим спеціальним устаткуванням і призначений для перевезення вантажів певних категорій.

Тара - основний елемент упаковки, що являє собою виріб для розміщення продукції.

Товарно-транспортна документація - комплект юридичних документів, на підставі яких здійснюють облік, приймання, передавання, перевезення, здавання вантажу та взаємні розрахунки між учасниками транспортного процесу.

Товарно-транспортна накладна - єдиний для всіх учасників транспортного процесу юридичний документ, що призначений для списання товарно-матеріальних цінностей, обліку на шляху їх переміщення, оприбуткування, складського, оперативного та бухгалтерського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи.

Транспортна послуга - перевезення вантажів та комплекс допоміжних операцій, що пов'язані з доставкою вантажів автомобільним транспортом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ Держстандарту України, Міністерства транспорту України № 119/156 від 19.03.99 р. «Правила сертифікації послуг автомобільного транспорту» // Сайт ВР України.
2. Сертификация продукции и услуг: термины, понятия, правила и процедуры, принятые в международной практике, нормативно-технические документы: информационно-аналитический сборник / Блатова Т. Г. и др. – Госстандарт России, МО "Ассоциация качества-СовАсК", ВНИИКИ, 1992. – 184 с.
3. Саранча Г. А. Метрологія, стандартизація, відповідність, акредитація та управління якістю. Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 672с.
4. Метрологія, стандартизація, сертифікація і акредитація. Ч.2. Стандартизація, сертифікація і акредитація. Навчальний посібник / Бакка М. Т., Тарасова В. В. – Житомир, ЖІТІ, 2002. – 337с.
5. Транспортне право України : підручник / М. Л. Шелухін, О. І. Антонюк, В. О. Вишнівецька та ін.; за ред. М. Л. Шелухіна. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.
6. Транспортне право: Навч. посібник / Шульженко Ф. П., Гайдулін О. О., Кундрік Р. С. – К.: КНЕУ, 2005. – 244 с.
7. Лифиц И. М. Стандартизация, метрология и сертификация: Учебник. – М.: Юрайт-Издат. 2005. — 345 с.
8. Міжнародні та європейські системи сертифікації і акредитації: Організація діяльності, норми та правила. Довідник / Койфман Ю. І. та ін. – Львів-Київ, 1995. – 266 с.
9. Сертификация продукции и услуг. – М.: Дело, 1992. – 327 с.
10. Сертифікація в Україні: нормативні акти. – К. 2008. Т.1 – 368 с., Т. 2 – 416с.
11. Сертификация продукции и услуг: принципы их реализация / Фомин В. Н., Чинков И. Н. – М.: Наука, 1998. – 161 с.

12. Управління автомобільним транспортом: Навчальний посібник / Левковець П. Р., Зеркалов Д. В., Мельниченко О. І., Казаченко О. Г.; за ред. Д. В. Зеркалова. – К.: Арістей, 2006. – 416 с.

13. Автомобільний транспорт України: стан, проблеми, перспективи розвитку: Монографія за заг. ред. Редзюка А. М. – К.: ДП "ДержавтотрансНДІпроект", 2005. – 400 с.

14. Прокофьев М. В. Автомобильные транспортные средства. Международные требования к конструкции и эксплуатации. – М.: ТРИАДА ЛТД, 2005. – 120 с.

15. Босняк М. Г. Вантажні автомобільні перевезення. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2010. – 408 с.

16. Основы стандартизации, сертификации, метрологии и лицензирования на автомобильном транспорте: учебное пособие / И.И. Павлов, Н.В. Афанасьева, И.В. Нестерова; под ред И.И. Павлова. – Тверь: ТГТУ, 2007. – 168 с.

? *Запитання для самоконтролю*

Суть сертифікації, її предмет і об'єкт.

Мета, завдання і значення сертифікації.

Види, органи і системи сертифікації.

Розмежувати поняття "відповідність", "посвідчення відповідності", "сертифікат відповідності", "знак відповідності".

Порядок проведення сертифікації продукції.

Коли, згідно якого документа і в яких випадках встановлені такі зображення знака відповідності:

Яким документом регламентовані вимоги до атестації виробництва?

Загальні вимоги до атестованого виробництва, до проведення випробувань, до документації виробництва, що атестується.

Терміни та визначення якості, статистичні методи контролю та регулювання згідно із ДСТУ БА 1.1-11-94, ДСТУ 2925-94 ДСТУ 3514-97 ГОСТ 15895-77.

Управління якістю та елементи системи якості згідно із ДСТУ 3230-95, ДСТУ ІБО 9004-1.

Управління якістю і політика в галузі якості згідно із ДСТУ ІБО 9001, ДСТУ ІБО 9002, ДСТУ ІБО 9003.

Принципи управління якістю згідно із ДСТУ ІБО 9000-2001..

Основні положення, поняття і порядок проведення сертифікації згідно із

ДСТУ 2462-94, ДСТУ 3410-9, ДСТУ 3413-96, ДСТУ 3415-96, ДСТУ 3498-96.

Загальні вимоги до органів з сертифікації продукції та з сертифікації систем якості згідно із ДСТУ 3411-96, ДСТУ 3414-96, ДСТУ 3417-96, ДСТУ 3420-96, ДСТУ Ш 45011-98, Ш 45012, Ш 45013.

Національний знак відповідності. Форма, розміри, технічні вимоги та правила застосування згідно із ДСТУ 2296-93, ЕК 45014

Вказати знак, що підтверджує відповідність продукції міжнародному стандарту якості, а також інформаційний знак щодо якості продукції.

Знаки відповідності: а) України, б) Росії, в) Білорусії.

Маркування товарів: а) які засвідчують екологічну безпеку товару; б) які підтверджують відповідність стандартам якості та безпеки; в) інформаційні знаки (розповідають про склад продукту).

Знаки, що підтверджують відповідність продукції: а) міжнародному стандарту якості; б) інформаційний знак щодо якості продукції.

Міжнародні знаки відповідності продукції: Австрії, Бельгії, Великобританії, Голландії, Данії, Італії, Канади, Німеччини, Норвегії, Фінляндії, Франції, Швеції, Японії.

Екологічне маркування: суть, принципи, види екознаків згідно із *ДСТУ ДО 14020-2003, ДСТУ ДО 14021-2002*.

Етикетування (маркування) в сфері навколишнього середовища згідно із *ДСТУ ДО 14024-2002 і ДСТУ ДО 14025-2002*.

Знаки, що закликають до збереження природного середовища.

Знаки, які використовуються для позначення екологічності предметів.

Знаки, що відображають небезпечність предмета для довкілля